

Vicis privats, escrits públics

L'activitat literària ha estat exercida al llarg del segle per escriptors que han fet de l'homosexualitat una forma de vida. La història és plena de persones homosexuals que han anat introduint en l'obra elements ocults de la seua vida privada.

Els artistes grecs van fer de l'amor entre homes l'ideal de la perfecció humana en la recerca de la bellesa absoluta i el van desenvolupar als seus llibres sobre filosofia. Tots els filòsofs de l'antiguitat manifesten als seus textos que amb les relacions homosexuals s'aconseguia l'ideal de perfecció, dins del marc de l'amistat com a expressió suprema del coneixement, i les relacions home-dona només es limitaven a la reproducció.

Els romans, hereus de l'esplendor de la cultura grega segles més tard, duran més enllà la consideració de les relacions homosexuals. Ja no compta tant la idea d'amistat i coneixement com la de promiscuitat, de manera que l'homosexualitat al món romà té un vessant d'alliberament sexual. Alexandre Magne, Juli Cèsar, Alcibíades, Octavi o l'emperador

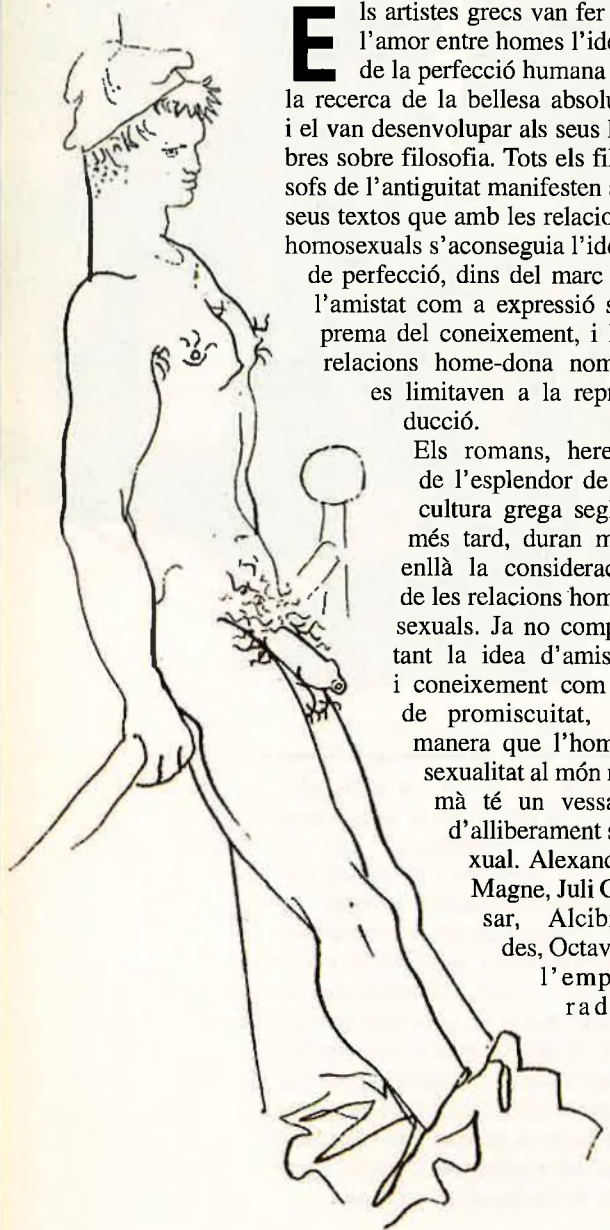
Adrià (la història del qual fou narrada magistralment al llibre *Memòries d'Adrià* de la escriptora francesa Marguerite Yourcenar) en són exemples de personalitats de les lletres romanes que optaren per fer públiques les seues tendències. A mesura que la tradició judeocristiana va arrelar

Els grecs, que consideraven les relacions entre homes com un marc d'expressió de l'amistat, hi van cercar la bellesa absoluta.

en la societat, els homosexuals comencen a amagar-se i a no plasmar a les obres les seues tendències sexuals. L'activitat homosexual és perseguida i, per tant, se cenyeix a l'àmbit de la vida privada, sense que, en cap moment, puguin haver proves que demostren explícitament l'homosexualitat dels escriptors. El concepte de pecat i el rebuig de la societat provocaren que grans literats del Renaixement com Erasme de Rotterdam, Nicholas Udell o Christopher Marlowe visquessin l'homosexualitat amb subtils metàfores literàries farcides d'admiració per la tradició grega. Els

personatges de Marlowe, principalment, viuen el conflicte interior d'una homosexualitat latent difícilment amagable. Precisament per l'ambigüitat dels seus personatges, molts crítics contemporanis han vist inclinacions homosexuals al gran geni de les lletres angleses, el poeta i dramaturg William Shakespeare. No obstant això, l'homosexualitat de Shakespeare se sustenta més en personatges aïllats, la majoria d'obres menors, que en els testimonis de l'època.

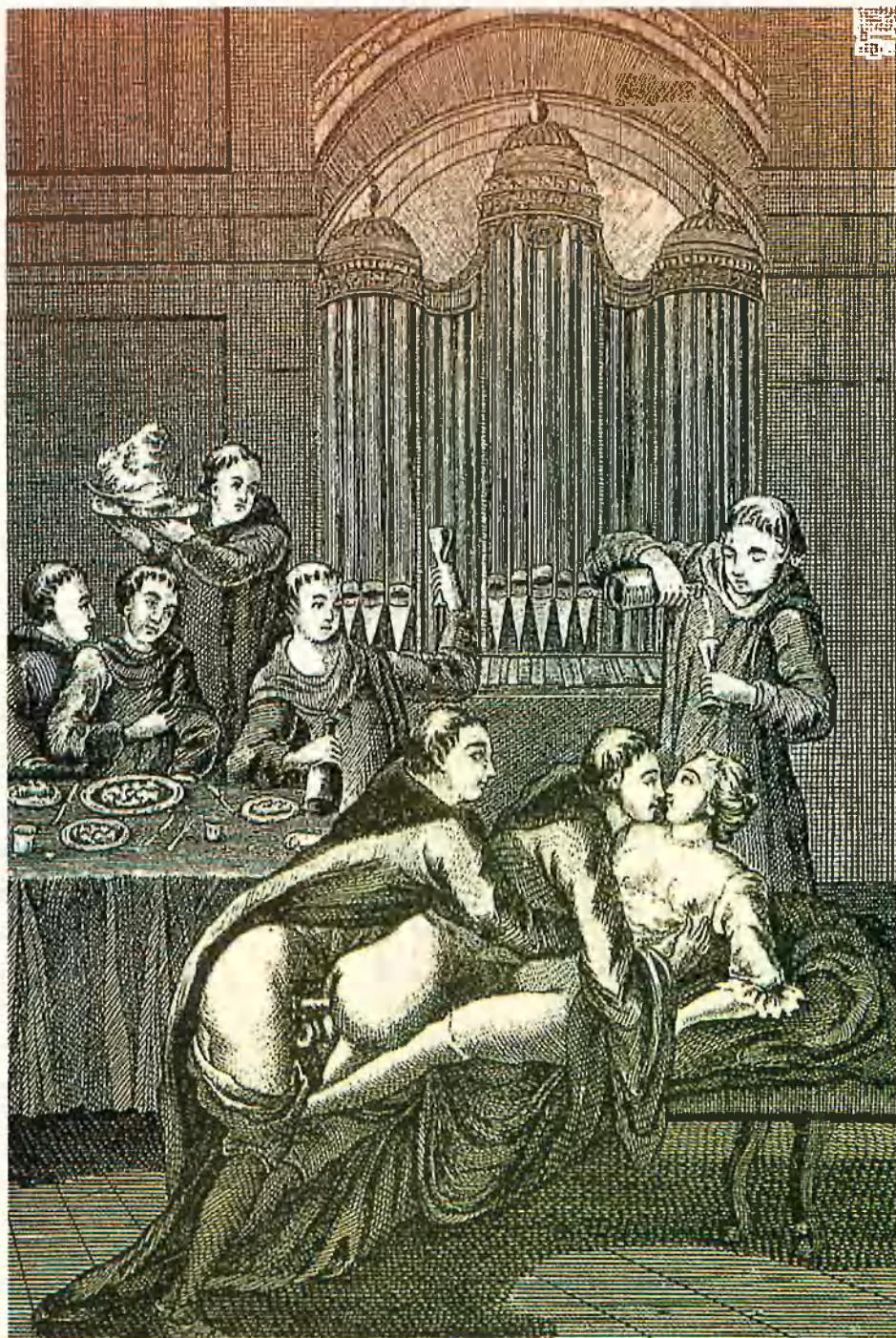
El despertar del romanticisme. El que als segles XVI i XVII va ser fosc, va convertir-se en llum al Romanticisme. El gust dels intel·lectuals i escriptors per les passions incontrolades es va manifestar als textos poètics. Lord Byron escriu: "Podria estimar a aquest món tot allò que semblàs desitjar-lo", frase que resumeix la intensitat de les passions dels romàntics, que van ser bandera d'una generació d'artistes la màxima representació de la qual fou el dramaturg anglès Oscar Wilde. Heterosexual (es va casar als 29 anys i de la unió conjugal van nàixer dos fills) fins que va conèixer Lord Alfred, amb qui va sovintejar els prostíbuls homosexuals plens de joves d'extracció baixa, l'obra *El retrat de Dorian Gray* representa fidelment la seua lluita contra la societat que li era hostil. Al socaire d'obres com aquesta, comencen a aparèixer d'altres que reflecteixen les relacions entre persones del mateix

es l'homosexualitat desapareguera de la literatura

sexe reprimides per l'opinió pública. A vegades tan sols són uns versos, a vegades novel·les senceres. Fruit de personalitats que transgredeixen les regles socials a costa de veure's marginats pels seus coetanis. Però n'hi hagué d'altres als quals la pressió social va fer negar les seues tendències. El poeta alemany Rainer Maria Rilke va ser un bon exemple d'homosexual reprimida, però encara ho és més l'escriptor de contes infantils danès Hans Christian Andersen, personatge extremadament tímid que va morir verge amagant els seus desitjos, immortalitzats a la seua correspondència privada. Les paraules pòstumes del novel·lista Somerset Maugham: "No es pot canviar el que és essencial de la natura de cadascú", resumeixen el sentiment de tota una generació, la que va viure a cavall del segle XIX i el XX, que es debatia entre desafiar la hipocresia social i integrar-s'hi. No va ser el cas dels poetes francesos Paul Verlaine i Artur Rimbaud, qui visqueren una tortuosa relació amorosa que va inspirar els millors versos de la seua producció poètica i que es va desenvolupar entre baralles, gelosia i pobresa.

La recuperació de la tolerància. La Primera Guerra Mundial va dur un canvi important de la mentalitat europea i mundial. Va ser també el gran trencament amb unes normes socials que, des d'aleshores, comencen a tractar l'homosexualitat amb respecte i tolerància. El segle XX és la centúria en què es recupera el sentiment greco-romà de desinhibició per l'amor entre el mateix sexe. Novel·les com *Maurice* de E. M. Foster marquen el punt d'inflexió d'una literatura que exposa a les clares la relació entre dos homes. En el marc de l'Anglaterra victoriana de principis de segle, el relat reflecteix un dels anhels manifest del seu autor, el desig d'estimar un jove de classe obrera, enfrontat a les seues novel·les "respectables" que hem vist al cinema de la mà de James Ivory. Foster representa el primer cas d'es-

criptor que no dubta a incloure les relacions homosexuals a les seues obres, dins de la seua època. El cas contrari és D. H. Lawrence, un dels més coneguts escriptors de novel·les eròtiques per a qui les relacions heterosexuales descrites a les seues obres no són sinó una cortina de fum de la seua condició d'homosexual actiu. A la literatura nord-americana, el relleu del poeta Walt Whitman,

amb els seus versos plens d'ambivalències i les seues aclaridores cartes, el pren Henry James, probablement el més gran escriptor que han donat al món els Estats Units. Les seues narracions curtes posseeixen una càrrega psicoanalítica que ha estat profundament estudiada per la crítica contemporània i que deixa traslluir-se la seua opció sexual. Tanmateix als Estats Units, la veritable

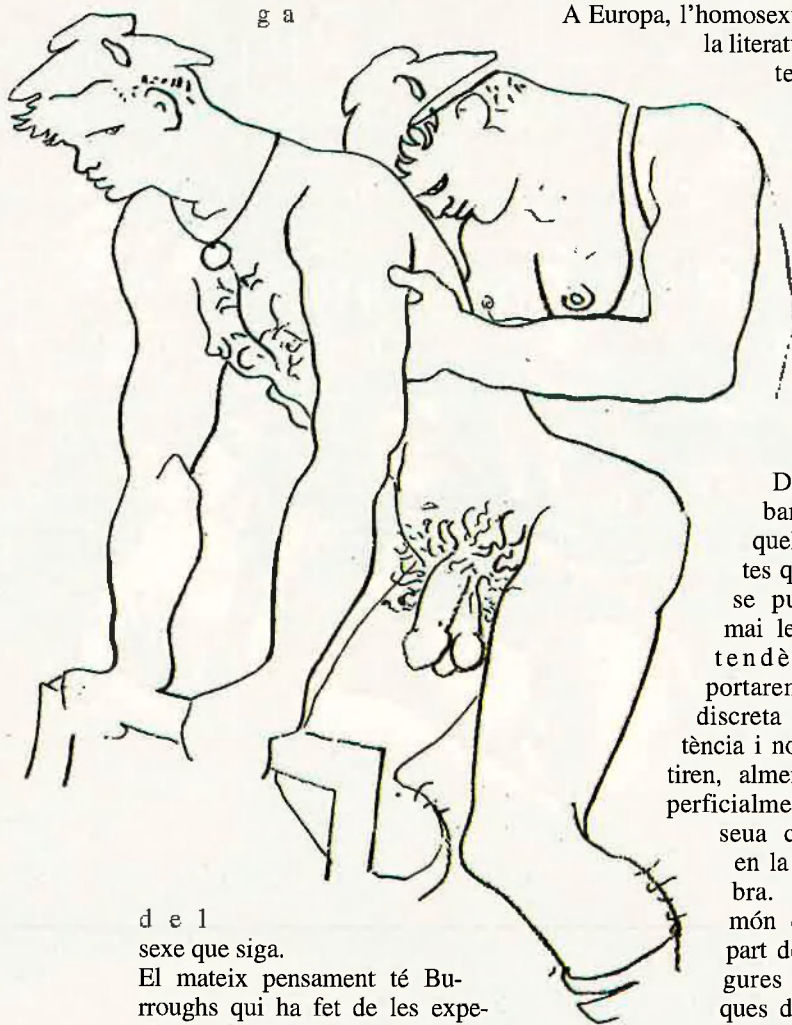
El Romanticisme, amb el seu gust per les passions incontrolades, va comportar una explicitació de l'homosexualitat de molts escriptors. Lord Byron n'és el paradigma.

El segle XX recupera la desinhibició de l'amor pel mateix sexe.
L'expressió explícita de les relacions homosexuals esdevé freqüent.

alternativa dels escriptors homosexuals va rebre l'empenta de personalitats molt conegudes als ambients intel·lectuals, com Gore Vidal, Allen Ginsberg i William Burroughs. Tots tres han declarat públicament -i això als Estats Units significa molt- la seua condició d'homosexuals. Gore Vidal va explicar la seua predisposició a acceptar qualsevol experiència

entre homes. A una entrevista concedida a la revista *Gay Sunshine*, Burroughs ho explicava així: "Els contactes homosexuals al món àrab són més casuals. És freqüent que àrabs casats tinguen contactes homosexuals. Manquen del concepte de lleialtat". El seu camí va ser seguit per escriptors de totes les nacionalitats, com l'espanyol Juan Goytisolo o el nord-americà Paul Bowles.

A Europa, l'homosexualitat a la literatura contemporània representa dos ves-

de l' sexe que siga. El mateix pensament té Burroughs qui ha fet de les experiències amb les drogues i els contactes homosexuals els grans temes de la seua novel·lística.

El món àrab com a paradís. Ginsberg i Burroughs han explicat en nombroses entrevistes la seua atracció pel món àrab a l'hora de triar els seus amants. Aquesta predilecció és causa comuna d'un bon grapat de literats de totes les nacionalitats que han trobat al nord d'Àfrica una mentalitat més oberta en els contactes

sants. D'una banda, aquells artistes que, sense publicitar mai les seues tendències, portaren una discreta existència i no reflectiren, almenys superficialment la seua condició en la seua obra. És el món de gran part de les figures poètiques del segle XX, que van tenir relacions estables amb persones del mateix sexe però que, emmascarades a les llicències poètiques, són difícils de desxifrar als versos. Luis Cernuda, Federico García Lorca, Vicente Aleixandre, Jaime Gil de Biedma, Konstantin Kavafis o W. H. Auden exemplifiquen el poeta sensible i metafòric amb una discreta vida privada.

D'altres escriptors projecten en la seua vida pública la vida interior de l'artista. I en la majoria dels casos, la societat no ha admès la "diferència" i l'ha proscrit dibuixant una figura esbarrancada. La novel·lista anglesa Virginia Woolf, que es va declarar homosexual, va sovintejar els més selectes ambients de la societat britànica de la mà d'una de les seues amants, l'aristòcrata Vita Sackville-West, que formava un pintoresc matrimoni amb el noble homosexual Harold Nicholson. Dels seus contactes sorgiren turmentosos comentaris i polèmiques a la Gran Bretanya. El crític francès Michel Foucault va viure una situació semblant en descobrir l'opinió pública els seus particulars gustos pel cuir i les relacions sado-masquistes homosexuals. Però qui representa més fidelment el costat més fosc de les relacions homosexuals és Jean Genet, escriptor francès que descriu a les seues obres sinistres ambients de violència homosexual, el legat del qual ha estat recollit a l'última generació de novel·listes per l'americà Dennis Cooper, un dels *enfants terribles* de les lletres americanes actuals. Als Països Catalans, l'aportació de Terenci Moix ha resultat clau entre la literatura homosexual. Nascut Ramon Moix, l'escriptor català ja era un conegut personatge públic, amant de la civilització egípcia i fascinat pels grans mites del cinema americà clàssic, quan va publicar les obres més autobiogràfiques (*El sexe dels àngels*, *El peso de la paja*), on conta amb singular sentit de l'humor i sense complexes les seues preferències sexuals. Terenci exemplifica una tendència a la normalitat a l'hora de concebre les relacions homosexuals. Una tendència que només comença a observar-se al segle XX i que fa que obres com les del nord-americà David Leavitt, el peruà Jaime Bailey o Terenci Moix, que contenen històries d'amors no convencionals, hagen atès la condició de *best sellers*.

Francesc Gisbert